

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Gaudi-Nagy Tamás ügyvéd /1095 Budapest, Gabona u. 10./ által képviselt felperesnek a Vértessyné dr. Bokor Katalin jogtanácsos által képviselt Országos Rendőr-főkapitányság /1139 Budapest, Teve u. 4-6./ alperes ellen közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 20.K.34.132/2008/20. számon, 2009. november 24-én meghozott jogerős ítéletével szemben az alperes által 21. sorszámon előterjesztett felülvizsgálati kérelem elbírálása során, az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Fővárosi Bíróság 20.K.34.132/2008/20. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárás illetékét az állam viseli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Magánszemélyek 2008. április 11. napjára a főváros több különböző helyszínére jelentettek be rendezvényeket. Ezek egy részét - annak ellenére, hogy a bejelentés nem felelt meg a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény /a továbbiakban: Gytv./ azon előírásának, hogy 3 nappal előzze meg a rendezvény kezdetét - a rendőrség tudomásul vette, és nem tiltotta meg azok megtartását.

2008. április 11. napjára a P. T. magánszemély által bejelentett - az I. kerület, Clark Ádám térre, 21 órára tervezett - rendezvény bejelentését a rendőrség nem vette tudomásul. A bejelentő képviselőjében eljáró futárral már a bejelentéskor közölték, hogy azt érdemi vizsgálat nélkül el fogják utasítani, hiszen a bejelentéskor kevesebb, mint egy óra volt hátra a tervezett rendezvény kezdetéig.

A részben bejelentés alapján tartott rendezvényről a résztvevő tömeg a Budapest, V. kerület, Roosevelt térről - az Akadémia elől - 17 óra 57 perckor indult el a Clark Ádám tér felé, a Lánchídon át.

Amikor a Roosevelten téren volt a tömeg, a műveleti parancsnok már felhívta a résztvevők figyelmét arra, hogy be nem jelentett rendezvényen tartózkodnak. A felhívás ellenére a tömeg a járdán haladva indult át a Duna másik oldalára, majd az úttestet is igénybe vették; az úttesten haladók a járműforgalmat akadályozták. A rendezvény résztvevői még a híd közepén voltak, amikor az első - feloszlataásra vonatkozó - felhívás, 20 óra 12 perctől 20 óra 14 percig elhangzott.

A második felhívás 20 óra 14 perctől 20 óra 15 percig, míg a harmadik 20 óra 15 perctől 20 óra 17 percig hangzott el.

A felhívások felszólították a tömeget, hogy a területet hagyja el, a távozás irányaként a Szentendrei utat jelölték meg, miközben az ezzel ellentétes irányokat - a felszólításokkal egyidejűleg - a rendőrség lezárta 20 óra 24 perckor, így az ott maradtakat bekerítette.

A demonstráción jelenlévő felperest a perbeli napon 20 óra 21 perckor a tömegből kiemelték, 20 óra 23 perctől 21 óra 25 percig vele szemben bilincset alkalmaztak, majd a XIII. kerületi Rendőrkapitányságra állították elő, melyet követően a Budapesti Rendőr-főkapitányság Közrendvédelmi Főosztály Fogdaszolgálati Osztály Gyorskocsi utcai rendőrségi fogdájába szállították, ahol másnap 02 óra 40 percig fogva tartották. A fogva tartás alatt 0 óra 05 perckor szabálysértési ügyben hallgatták meg.

A felperes más a fogva tartása során panaszt terjesztett elő az intézkedéssel szemben, melyet 2008. május 5. napján írásban is megerősített, és a Független Rendészeti Panasztestülethez /a továbbiakban: Panasztestület/ benyújtott.

Beadványában rámutatott, hogy előállítása tényét sérelmezi, továbbá annak indokoltságát is vitatja. Panaszt kívánt tenni az előállítás foganatosításának módja miatt is, mert szerinte az nem volt összeegyeztethető a rendőrségről szóló 1994., évi XXXIV. törvény /a továbbiakban: Rtv./ 15. §-ában írt arányosság követelményével.

A Panasztestület 2008. július 9-én kelt 32/2008. /VII. 9./ számú állásfoglalásában megállapította, hogy a felperessel szemben alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.

A gyülekezés körülményeit vizsgálva a határozat rögzítette, hogy a rendőrség által tudomásul nem vett, bejelentés alapján megtartott rendezvény feloszlataása során a rendőrség annak ellenére jogszerűen járt el, hogy aznap több olyan rendezvény is megtartásra került, melyeket a rendőrség nem vett tudomásul - tehát szabályszerűen bejelentve nem voltak -, és azokat a rendőrség nem oszlatta fel.

A Panasztestület figyelemmel volt arra, hogy adott esetben a rendőrségi feloszlataást indokolta, hogy a be nem jelentett rendezvényen részt vevő, oda igyekvő emberek a közlekedést akadályozták.

A Panasztestület megállapította, hogy a felosztatásnak kizárólag a bejelentés hiányára való hivatkozás képezhette volna alapját, a rendezvény a békés jellegét nem veszítette el, a közlekedés akadályozását nem a tömeg, hanem a közbeavatkozó, és az autókat megállító rendőrség okozta.

A Panasztestület szerint a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 62/2007. /XII. 23./ IRM rendelet 74. § /4/ bekezdését sértette az, hogy a helyszínről való távozáshoz a rendőrség a szükséges időt nem biztosította.

A rendezvények biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. /V. 14./ BM rendelet 15. § /3/ bekezdését sértette az, hogy a rendőrség úgy szólította fel a tömeget a terület elhagyására, hogy a felszólítás egy része a tér egyes részein nem volt érthető, nem volt jól hallható.

Az állásfoglalás szerint a demonstráción részt vevők jelentős része a rendőrség fellépése folytán nem tudta elhagyni a területet.

A panaszossal szembeni előállítási időtartama alatt a befogadó rendőrkapitányságon érdemi cselekményt a panaszossal szemben nem foganatosítottak; a Panasztestület megállapította, hogy a felperes személyes szabadsághoz való jogát a rendőrség az előállítás, a bilincselés során megfelelő jogalap nélkül korlátozta, ezzel az alapvető jog jelentős mértékű csorbitása történt meg.

Az állásfoglalásra figyelemmel eljárta és határozatot hozó Országos Rendőr-főkapitány 17.624/2/2008.RP. számon 2008. augusztus 8-án kelt határozatában a felperes intézkedéssel szemben előterjesztett panaszát elutasította.

Az Országos Rendőr-főkapitány határozata rámutatott, hogy a perbeli rendőri felosztatás tárgyát képező gyűlés nem volt spontán tüntetés, hanem bejelentés alá tartozó, szabályszerűen be nem jelentett rendezvényről volt szó.

A határozat utal arra, hogy a négy különböző helyszínre és időpontra szándékosan úgy jelentettek be rendezvényeket, hogy a rendőrségnek esélye sem volt arra, hogy az ezzel kapcsolatos - a rendezvény biztosítását szolgáló - intézkedéseket megtegye.

Mindaddig, amíg a rendezvény helyszínén jelenlévők békésen vonultak, nem sértették mások jogait, nem valósítottak meg bűncselekményt, és nem zavarták a közúti közlekedés rendjét, a rendőrség nem avatkozott be, nem nyúlt az osztatás eszközeihez.

A Lánchídra vonulással a körülmények megváltoztak, a közúti közlekedés rendjének és a közrend, a közbiztonság fenntartásának érdekében szólították fel a tömeget a terület elhagyására. Mivel a felperes többszöri figyelmeztetés ellenére sem hagyta el a helyszínt, vele szemben igazoltatást, előállítást alkalmaztak, mely az egyes szabálysértésekről szóló 218/199. /XII. 28./ Kormányrendelet 40/A. §-a szerint jogszerű intézkedéssel szembeni

engedetlenség szabálysértése miatt szabálysértési eljárásban folytatódott.

Az Országos Rendőr-főkapitány határozata szerint a rendőrség megfelelő hangosító eszközökkel, jól hallhatóan tájékoztatta a résztvevőket, a Szentendrei út - megítélése szerint - helyesen került megjelölésre, annak az irányát, elhelyezkedését a résztvevők értették, ismerték; köztudomású, hogy a Duna jobb partján található Szentendre, a fővárostól északra.

Megítélése szerint a perbeli terület elhagyására biztosított - az utolsó felszólítástól számított 6, az első felszólítástól számított 10 perc - időtartam elegendő volt arra, hogy az, aki el akarta hagyni a területet, el is hagyja. A bilincs alkalmazását az Rtv. 48. § c/ pontjára hivatkozással (szökés megakadályozása végett) jogszerűnek tartotta.

A határozat utalt arra, hogy a felperes előállítása a perbeli napon 20 óra 21 perctől másnap 02 óra 40 percig tartott, így a személyi szabadság korlátozása nem lépte túl az Rtv. 33. § /3/ bekezdésében írt 8 órás maximális időtartamot.

A határozattal szemben a felperes keresetet terjesztett elő, melyet a 2009. június 4-én megtartott tárgyaláson pontosított, és a bíróság állásfoglalását kérte az alábbi jogkérdésekben.

Egyrészt helye volt-e az oszlatást megelőzően a rendőrségi felhívásoknak, hogy a felperes az ott jelenlévő demonstrálókkal együtt hagyja el a területet. Másrészt jogszerű volt-e az, hogy az oszlatás elrendelésével a rendőrség megakadályozta, hogy a felperes a Clark Ádám téren tartandó demonstráción részt vegyen. Harmadrészt megfelelő időt adott-e a rendőrség arra, hogy a felperes a területet elhagyja. Negyedrészt, nem vitatva, hogy lehetőség volt az igazoltatásra, az elfogásával, előállításával kapcsolatosan tartotta a rendőri intézkedést jogszerűtlennek, valamint a vonatkozásában az előállítás során alkalmazott bilincs használatát. Ötödrészt sérelmezte egyebekben azt a felperes, hogy nem vitatottan a nyolc órás törvényes határidőt nem lépte túl az alperes az előállítás során, azonban ez nem volt arányos, hiszen jóval hamarabb szabadlábra kellett volna helyezni.

Az eljáró Fővárosi Bíróság jogerős ítéletével az alperes 17.624/2/2008. RT számú, 2008. augusztus 8-án kelt határozatát hatályon kívül helyezte, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.

Jogerős ítéletének indokolásában rámutatott, hogy a per tárgyát nem a Gytv. 14. § /3/ bekezdésében írt - a rendezvény feloszlatásával kapcsolatban, a rendezvény részt vevője által a feloszlatás jogellenességének megállapítására irányuló - kereset elbírálása képezte, mert az esetben a per alperese a feloszlatást végrehajtó Budapesti Rendőr-főkapitányság lett volna, hanem a felperessel

szemben alkalmazott rendőri intézkedéssel szemben benyújtott panasz elbírálása tárgyában hozott alperesi határozat törvényességének felülvizsgálata.

A bíróság rámutatott, hogy a Gytv. 14. § /3/ bekezdése alapján a rendezvény feloszlatásának jogszerűsége tárgyában kizárólag a Fővárosi Bíróság lett volna jogosult dönteni, ezért a Panasztestület, illetve az alperes feloszlatással összefüggésben elfoglalt álláspontját a bíróság erre irányuló, kifejezett kereseti kérelem hiányában nem vizsgálta felül.

A bíróság a perben rendkívül részletes bizonyítási eljárást folytatott le.

A felperessel és az alperes képviselőjével együtt megtekintette az eseményekről készült valamennyi rendőrségi DVD-felvételt, és a felperes személyes meghallgatásán túl tanúkat is meghallgatott.

A tényállás megállapítása során a bíróság a felperesi állítások igazolása, illetve az alperesi cáfolatok vizsgálata érdekében a különböző időbeállítással készült felvételeket összehangolta, így megállapította az alperesi határozatban szereplő perbeli események, és azok pontos időpontjainak összhangját.

A bíróság a fentiek alapján azt vizsgálta, hogy az oszlatás elrendelését követő rendőri intézkedések megfeleltek-e a jogszabályoknak.

Az Rtv. 59. § /3/ bekezdése alapján tilos a tömeget korlátozni a helyszínről való eltávozásban; a Szolgálati Szabályzat 74. § /1/ bekezdése szerint, ha a jogszabály a tömeges feloszlatast a rendőrség számára kötelezővé teszi, vagy a tömeg jogellenes magatartást tanúsít, a csapaterő kirendelésére jogosult rendőri vezető intézkedik a tömeg oszlatására. A 74. § /4/ bekezdése szerint a felszólításban közölni kell a helyszínről való eltávozás irányát, és arra a szükséges időt biztosítani kell.

A felszólítást a rendőri fellépés megkezdésével egyidejűleg kell foganatosítani, ha a csapaterőt a tömeg részéről közvetlen támadás éri.

Az eljáró bíróság a csatolt felvételekből aggálytalanul megállapította, hogy - nem vitatottan - a tömeg lassan, de fokozatosan hagyta el a területet.

Az a 10 perc, amely az első felszólítástól eltelt a tér lezárásáig, ugyanakkor nem volt elégséges idő ahhoz, hogy minden egyes demonstráló, aki a rendőri felszólításnak eleget kívánt volna tenni önszántából, ezt megvalósíthassa.

A bíróság elfogadta a felperes érvelését, mely szerint abban, hogy ő a területet önként elhagyhatta, gyakorlatilag a rendőrök akadályozták meg, hiszen - a felvételeken is jól látható módon - a

lassan mozgó tömeg közé a rendőri sorfal befurakodva, gyakorlatilag a demonstrálókat egymástól elvágták.

A bíróság ezért megállapította, hogy a rendőri intézkedés kapcsán megsértették az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat idézett rendelkezéseit, mert nem hagytak elég időt arra a felperesnek, hogy a területet elhagyja, illetve kiderüljön az, hogy a felperes a felszólításnak önszántából eleget kívánt-e tenni, vagy - passzív ellenállást tanúsítva - akadályozni kívánta-e az oszlatás végrehajtását.

A bíróság megállapította, hogy az alperes anyagi jogszabályt sértett döntése meghozatala során, amikor a felperes panaszát elutasította, mert nem megfelelően alkalmazta az Rtv. 59. § /3/ bekezdését és a Szolgálati Szabályzat 74. § /4/ bekezdését.

Az új eljárásra nézve a bíróság úgy rendelkezett, hogy az alperes mindezekre figyelemmel új döntést kell, hogy hozzon, annak a bíróság által megállapított tényállásnak a figyelembevételével, mely szerint nem volt elég ideje a felperesnek, illetve a tömegnek, hogy a területet önként elhagyja, az oszlatás elrendelését követően.

Ennek megállapítását figyelembe véve kell az új eljárás során az alperesnek döntenie a felperesi panaszban foglaltak elutasítása, illetve elfogadása tárgyában.

A jogerős ítélettel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmében az alperes annak hatályon kívül helyezését, és helyette új - a felperesi kereset elutasító - határozat meghozatalát kérte. Előadta, hogy - álláspontja szerint - a jogerős ítélet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény /a továbbiakban: Pp./ 206. § /1/ bekezdésébe, továbbá 339. § /1/ bekezdésébe ütközik.

Rámutatott, hogy az alperes által becsatolt felvételekből, a felperes személyes előadásából, illetve a tanúk vallomásából megállapított tényállásból a bíróság helytelen következtetést vont le, annak megállapításával, hogy a tömegnek - és így a felperesnek is - nem volt elegendő ideje a terület elhagyásához.

Hivatkozott a becsatolt CD-lemezek egyikére, mely tisztán mutatja, hogy a Clark Ádám téren már a harmadik felszólítás befejezésétől is eltelt több perc ellenére számos demonstráló - többek között az egyik szervező - állva tartózkodik, hallgatják a szervezőnek a hozzájuk intézett beszédét. Éppen az látható, hogy az ott tartózkodóknak elegendő ideje lett volna elhagyni a Clark Ádám teret, de egy részüknek ez egyáltalában nem állt szándékában, és passzív ellenszegülést valósítottak meg.

Ez úgy is megvalósítható - az alperes szerint -, hogy az illető a felszólítást teljesen figyelmen kívül hagyva, magatartását ettől függetlenül alakítja ki.

A Pp. 206. § /1/ bekezdése szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; így ha az ítélet tényállása iratellenesen kerül megállapításra, azzal a bíróság megsérti az említett polgári perrendtartási szabályt.

Az alperes szerint az ügy irataihoz tartoznak az általa csatolt CD-lemezek, azok tartalma a Pp. 206. § /1/ bekezdése alapján a bíróság által figyelembe veendő bizonyítékoknak minősül.

A felperesnek elegendő idő állt rendelkezésre a távozásra, az ezt követő rendőri intézkedések ezért (igazoltatás, bilincselés, előállítás) jogszerűen kerültek alkalmazásra.

A Pp. 206. § /1/ bekezdésébe ütköző módon, iratellenesen megállapított tényállás nem szolgáltatott kellő alapot az alperesi határozat hatályon kívül helyezésére, ezért a nem jogszabálysértő alperesi határozat hatályon kívül helyezése, a Pp. 339. § /1/ bekezdésébe is ütközik.

A felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 274. § /1/ bekezdése alkalmazásával tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság ítélezési gyakorlata töretlen abban, hogy ha a felülvizsgálati kérelem a jogerős ítélettel megállapított tényállást, vagy azt sérelmezi, hogy a bíróság a tényállást a Pp. 206. §-ának megsértésével állapította meg, a jogerős ítélet megváltoztatásának (hatályon kívül helyezésének) csak akkor van helye, ha a tényállás iratellenes, illetőleg a bíróság a bizonyítékokat - azok egybevetése során - nem a maguk összességében értékelte; ennél fogva a megállapított tényállás nyilvánvalóan okszerűtlen, vagyis lényeges logikai ellentmondást tartalmaz. Nem állapítható meg azonban jogszabálysértés akkor, ha a felülvizsgálati kérelem a bizonyítékok okszerű mérlegelését támadja.

A Pp. 206. §-a szerinti szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás - ha az nem iratellenes vagy logikátlan - felülvizsgálata nem lehet eredményes, a felülvizsgálati eljárásban ugyanis - a Pp. 275. § /1/ bekezdésében foglaltakra tekintettel - bizonyításnak, ezen belül a bizonyítékokra irányuló felülmérlegelésnek nincs helye; nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére.

A közigazgatási perekben is alkalmazandó felülvizsgálat szabályai szerint a Legfelsőbb Bíróság annak vizsgálatára szorítkozhat, hogy a mérlegelés körébe vont adatok, tények értékelésénél nincs-e nyilvánvalóan helytelen következtetés.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében azt állította, hogy az eljáró Fővárosi Bíróság a Pp. 206. § /1/ bekezdését azért sértette meg, mert iratellenesen az iratokhoz csatolt CD-lemezekben található felvétel tartalmától eltérően állapította meg a tényállást.

A Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint ez a hivatkozás tartalmában a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelését támadja.

Az alperesi előadás szerint a felvételek tanúsága alapján a felperesnek és a rendezvényen részt vevőknek elegendő ideje lett volna a távozásra. A bíróság azonban a bizonyítékokat úgy értékelte, hogy azok eredményeként azt állapította meg, hogy nem állt rendelkezésre elegendő idő a tüntetőknek a helyszín elhagyására.

A bíróság ezt a tényállási mozzanatot részletes bizonyítási eljárás eredményeképpen, a bizonyítékokat okszerűen mérlegelve, kellőképpen megindokolva és logikus érveléssel alátámasztva állapította meg.

A logika szabályai alapján, tételes indokolással ellátva megállapított és a bizonyítékon alapuló - a bizonyítékokban szereplő tények egybevetését tükröző - tényállásnak a felülvizsgálati eljárásban történő felülmérlegelésére a Legfelsőbb Bíróság követett gyakorlata szerint - a Pp. 275. § /1/ bekezdésében írt bizonyítás kizártsága folytán - nincs lehetőség.

Az alperesi felülvizsgálati kérelem lényegében az eljáró Fővárosi Bíróság által megállapított ítéleti tényállás felülmérlegelésére, az alperes által megjelölt CD-, illetve DVD-felvételeken látható tények ismételt mérlegelésére, és annak alapján a tényállás megváltoztatására irányul; erre azonban a felülvizsgálat ismertetett szabályai nem adnak lehetőséget.

Az a bírósági ténymegállapítás, mely szerint a 10 perc az adott területen a megadott távozási irány figyelembevételével nem volt elegendő a terület elhagyására, logikus és kellő indokolással alátámasztást nyert.

Megjegyzzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy egy be nem jelentett rendezvény feloszlata esetén jelentősége van annak, hogy az Rtv. alapján tett - a távozásra irányuló - felszólítás azon a konkrét területen létező, és a részt vevők számára felismerhető közterületet, illetve irányt jelöl-e meg.

A budapesti I. kerületben található Clark Ádám térről nem indul Szentendrei út nevű közterület. A Lánchíd, azzal szemben az Alagút, a Hunyadi János út, Fő utca, Lánchíd utca elnevezésű területek veszik körül a teret, a Szentendrei út mintegy öt kilométer távolságra, az Árpád-híd közelében kezdődik.

Nem várható el az alkotmányos jogaik gyakorlása céljából a rendezvényre igyekvő emberektől az, hogy a fejükben (vagy a kezükben) a főváros térképével érkezzenek, és találgassák a rendőri felszólításban szereplő irány fekvését.

Ennek a ténynek a figyelembevétele is lényeges szempont volt a Fővárosi Bíróság ítéletének meghozatalánál, hiszen a rendőri felszólítás - a Szentendrei út irányát megjelölve - a téren nem létező, a térhez nem csatlakozó közterületre utalt.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az alperes felülvizsgálati kérelmében szereplő törvényi rendelkezéseket az eljáró Fővárosi Bíróság ítéletével nem sértette meg.

Ennek alapján a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § /3/ bekezdése alkalmazásával a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban a felperes részéről figyelembe vehető költség nem merült fel, így annak viseléséről a Legfelsőbb Bíróságnak határoznia nem kellett.

Az alperes teljes személyes illetékmentessége folytán a felülvizsgálati eljárás illetékét a 6/1986. /VI. 26./ IM rendelet 14. §-a alapján a Magyar Állam viseli.

Budapest, 2010. november 3.

**Dr. Buzinkay Zoltán sk. tanácselnök, Dr. Patyi András sk. előadó
bíró, Dr. Fekete Ildikó sk. bíró**

A kiadmány hitelével:

tisztviselő